

Hyötyjätteiden kiinteistöittäisen kuljetusalueen luonnos

Palvelupäällikkö Saija Pöntinen Alueelliset jätehuollon viranomaispalvelut

Jätteenkuljetukset Savo-Pielisen jätelautakunnan toimialueella

Jätelain (646/2011) 35 ja 36 §:n mukaan kunnan on lähtökohtaisesti järjestettävä jätteenkuljetus vastuulleen kuuluvalla yhdyskuntajätteelle. Savo-Pielisen jätelautakunnan alueella on käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus, jossa kunnallinen jäteyhtiö, Jätekuikko, on kilpailuttanut jätteiden kuljetukset keskitetysti. Jätekuikko hoitaa kuljetukset sekajätteelle ja hyötyjätteille, joita ovat biojäte, metalli sekä lasi-, kartonki- ja muovipakkaukset.

Jätelain 35.1 §:n mukaisesti kunnan on huolehdittava siitä, että sen jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvan jätteen kuljetus järjestetään kiinteistöittäisesti. Kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa jäteastia tyhjenetään kiinteistön haltijan järjestämästä keräyspaikasta, joka on joko kiinteistökohtainen tai usean kiinteistön yhteinen (kimppa). Lain 35.4 §:n mukaan kunta (kunnan jätehuoltoviranomainen) voi kuitenkin päättää, ettei kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet, vähän jätteen haltijoita tai vähän kuljetettavaa jätettä, jollei kuljetusta ole ympäristö- tai terveyssyistä pidettävä tarpeellisenä.

Kiinteistöittäinen kuljetusalue on perusteltua määritellä erikseen sekajätteelle ja hyötyjätteille. Sekajäte on ominaisuuksiensa vuoksi tärkeää kerätä kiinteistöiltä mahdollisimman lähellä jätteen syntypaikkaa. Vain sellaisilla harvaan asutuilla alueilla, joilla kuljetusolosuhteet ovat haastavat, on perusteltua järjestää sekajätteen keräys aluekeräyspisteillä kiinteistöittäisen keräyksen sijaan. Hyötyjätteiden kuljetukset on sen sijaan järkevää keskittää tiiviisti rakennetuille alueille ja keskeisille tieyhteyksille, jotta keräyksen ja kuljetuksen ympäristövaikutukset saadaan pidettyä mahdollisimman alhaisina ja kustannukset kohtuullisina.

Hyötyjätteiden kiinteistöittäinen keräys

Hyötyjätteiden kiinteistöittäisen keräyksen periaatteet on määritelty jätelautakunnan kesäkuussa 2018 hyväksymässä jätehuollon palvelutasossa. Biojätettä, metallia sekä kartonki-, lasi- ja muovipakkauksia kerätään kiinteistöittäisesti palvelutason mukaisesti kaikista vähintään 300 asukkaan taajamista (taajamilla tarkoitetaan asemakaavoitettuja alueita, pois lukien ranta-asemakaavoitetut alueet). Jätehuollon palvelutasoon on kirjattu, että vuodesta 2020 alkaen hyötyjätteiden kiinteistöittäinen kuljetus järjestetään näiden taajamien lisäksi hyötyjätteiden kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen alueella, johon kuuluvat jätelautakunnan päättämät taajamien väliset keskeiset tieyhteydet.

28.11.2019

Jätelain 32 §:n mukaisissa toiminnoissa syntyvä biojäte kuuluu kokonaisuudessaan kunnan jätehuollon järjestämisvastuulle. Sen sijaan pakkausjätteet kuuluvat jätelain 48 §:n mukaisesti tuottajavastuun piiriin. Tuottajalla on jätelain mukaan ensisijainen oikeus järjestää vastuulleen kuuluvien pakkausjätteiden jätehuolto. Kunta voi kuitenkin täydentää kuljetusta ja vastaanottoa siltä osin kuin tuottaja ei sitä järjestä. Kunta voi siis jätelain 35 §:n nojalla huolehtia kyseisten pakkausjätteiden täydentävästä kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta tuottajien järjestämään vastaanotto- paikkaan, jos tuottaja ei itse huolehdi pakkausjätteiden kiinteistöittäisestä kuljetuksesta. Savo-Pielisen jätelautakunnan toimialueella kunnallinen jäteyhtiö huolehtii jätelain mukaisesti erilliskerättävän pakkausjätteen kiinteistöittäisen kuljetuksen järjestämisestä. Kerätty pakkausjäte ohjataan tuottajien järjestämään vastaanottoon ja kierrätetään materiaalina.

Kunnallisissa jätehuoltomääräyksissä säännellään sitä, mitä jätteitä kiinteistöillä on kerättävä. Sellaisilla asuinkiinteistöillä, joilla on vähintään viisi asuinhuoneistoa, on kerättävä sekajätteen lisäksi biojätettä ja kartonkipakkauksia. Kun asuinhuoneistoja on vähintään kymmenen, on erilliskerättävä myös muovi- ja lasipakkauksia sekä metallia. Asuinkiinteistöjen lisäksi hyötyjätteiden erilliskeräysvelvoitteet on asetettu kunnallisen hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöille, joilla hyötyjätteitä syntyy riittäviä määriä. Hyötyjätteet on erilliskerättävä omiin kiinteistökohtaisiin jäteastioihin taajamissa, joissa on vähintään 300 asukasta. Lisäksi kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen on mahdollista liittyä vapaaehtoisesti, mikäli kiinteistö sijaitsee kuljetusreit- tin varrella.

Kiinteistöittäisen kuljetusalueen rajauksen perusteet

Sekajätteen kuljetusalueesta jätelautakunta on päättänyt jo aiemmin. Alueeseen kuuluvat kaikki kuntien kunnossapitämät taajamien kadut ja tiet, valtion ylläpitämät maantiet sekä tietyin ehdoin hyväkuntoiset yksityistiet. Sekajätteen kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen alueella jätteiden keräys- ja kuljetusolot ovat tavanomaiset. Ulkopuolelle on rajattu alueet, joiden keräys- ja kuljetusolot ovat normaalia hankalammat, mutta kuljetukset hoidetaan mahdollisuuksien mukaan lisämaksusta. Kun hyötyjätteiden kuljetusalue on määritelty, on todettu, että sekajätteen kuljetus- aluetta on tarvetta tietyiltä osin tarkistaa. Alueesta on puuttunut sellaisia teitä, jotka täyttävät kuljetusalueeseen liittämisen edellytykset. Sellaiset tiet, jotka liitetään hyötyjätteiden kuljetusalueeseen, liitetään myös sekajätteen kuljetusalueeseen, jos niitä ei ole siihen vielä aiemmin liitetty. Asia tuodaan erikseen jätelautakunnalle päätettäväksi.

Hyötyjätteiden kiinteistöittäisen kuljetusalueen tieverkosto määritellään merkittävästi suppeammaksi kuin sekajätteen kuljetusalue, koska hyötyjätteitä ei ole perusteltua kerätä kiinteistöittäisesti laajoilta ja harvaan asutuilta alueilta ympäristö- ja kustannusvaikutusten vuoksi. Lähtökohtana onkin, että hyötyjätteitä kerätään tiiviisti asutuilta alueilta. Yhdyskuntajätteen kierrätyksen lisäämistä Suomessa selvittäneen JÄTEKIVA-hankkeen loppuraportin (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 15/2019) mukaan taajama-alueilla jätteet saadaan kerättyä tehokkaasti ilman suurta ympäristökuormitusta. Siirtymämatkat keräyspisteiltä toiselle kasvavat harvaan asutulla seudulla huomattavasti tiiviitä taajama-alueita pidemmiksi, jolloin jäteastioiden tyhjentämistä varten jäteauto joutuu kulkemaan pidemmän matkan keräyspisteeseen. Harvaan asutuilla pientalovaltaisilla alueilla keräyksen päästöt ovat näin huomattavasti tiheästi asuttuja alueita suurempia.

28.11.2019

Taajamien ulkopuolella hyötyjätteiden keräyksen piiriin on perusteltua ottaa vain keskeiset taajamien väliset reitit. Tuotteen tai palvelun koko elinkaaren aikaisten ympäristövaikutusten analyysiin, ns. LCA-elinkaarimallinnukseen, perustuvassa selvityksessä (Jätteenkeräyksen velvoite-rajajen vaikutus kasvihuonekaasupäästöihin ja kustannuksiin, Joni Kemppe, 2017) on osoitettu, etteivät biojätteen, lasin ja kartongin kierrätyksestä saatavat hyödyt riittäisi kompensoimaan erilliskeräyksen haittoja, jos keräys kohdistuisi myös haja-asutusalueen asuinkiinteistöille. Harvaan asutuissa kunnissa biojätteen keräys kaikilta kiinteistöiltä tarkoittaisi sitä, että jo pelkästään keräyksestä aiheutuvat päästöt olisivat suuremmat kuin biojätteen kierrätyksestä (mädätyksestä) saavutettavat hyödyt. Myös muovipakkausten osalta on osoitettu (Muovipakkausten erilliskeräyksen täydentäminen Keski-Suomen alueella, LCA Consulting, 2018), että harvaan asutuilla alueilla keräyksen kasvihuonekaasupäästöt suhteessa kerättyyn muovipakkausjättemäärään kasvavat niin suuriksi, ettei kiinteistökeräys tuo ilmastolämpenemisen näkökulmasta ainakaan merkittäviä hyötyjä.

Kustannusten on todettu kasvavan merkittävästi etenkin haja-asutusalueilla, mikäli hyötyjätteiden erilliskeräys kohdistuisi kaikkiin kiinteistöihin. Tampereen seudulla tehdyssä LCA-selvityksessä (Erilliskeräyksen optimointi Pirkanmaan Jätehuollon alueella – Kustannustarkastelu, LCA Consulting, 2017) kustannusten todettiin voivan kasvaa jopa yli kymmenkertaisiksi joissakin alueen kunnissa, jos erilliskeräys laajennettaisiin kaikkiin kiinteistöihin. Ilmastolämpenemisen näkökulmasta ainoastaan metallia voisi olla kannattavaa erilliskerätä jopa kaikilta asuinkiinteistöiltä. Yhden hyötyjättejakeen erilliskerääminen laajoilta harvaan asutuilta alueilta ei kuitenkaan olisi kustannusten näkökulmasta järkevää. Kaikille hyötyjätelajeille määritelläänkin yksi yhtenäinen kuljetusalue.

Hyötyjätteiden kuljetusalueen rajaus

Hyötyjätteiden kuljetusalue-rajauksen luonnos on Kuopion kaupungin karttapalvelussa (<http://karttapalvelu.kuopio.fi/link/oK2Xv>). Kuljetusalueen määrittelyä on tehty yhteistyössä jätehuoltoviranomaisen ja kunnallisen jätelyhtiön kesken. Määrittelyssä on hyödynnetty myös haja-asutusalueilla operoivien kuljetusurakoitsijoiden asiantuntemusta. Lisäksi toimialueen kuntien jätehuollon yhteyshenkilöille on tarjottu mahdollisuus kommentoida kuljetusalue-rajauksista. Asiassa tullaan vielä varaamaan vaikutusmahdollisuudet kuntalaisille, kunnille ja ympäristönsuojeluviranomaisille.

Kuljetusalue-rajauksen lähtökohtana ovat vähintään 300 asukkaan asemakaavoitetut taajamat, joissa sijaitsevat kiinteistöt on veloitettu hyötyjätteiden erilliskeräykseen jätehuoltomääräysten asuinhuoneistomääriin perustuvien rajojen mukaisesti. Asemakaavoitetuissa taajamissa kuljetusalueeseen kuuluvat kaikki kunnan ylläpitämät kadut ja tiet sekä keskeiset yksityistiet. Alueeseen kuuluvat myös uusilla asemakaavoitettavilla taajama-alueilla sijaitsevat kadut ja tiet, kun ne tulevat kunnan ylläpitoon.

Asemakaavoitettujen taajamien katu- ja tieverkon lisäksi hyötyjätteiden kiinteistöittäiseen kuljetusalueeseen kuuluvat keskeisillä reiteillä sijaitsevat muut taajamat sekä alueet, joissa on tiivistä loma-asutusta. Loma-asutokeskittymissä kuljetusalueeseen on otettu mukaan tiheän asutuksen alueet ja näiden väliset hyväkuntoiset tiet. Hajanaisemman loma-asutuksen alueet on jätetty hyötyjätteiden kiinteistöittäiseen kuljetusalueen ulkopuolelle. Edellä mainittujen taajamien katujen ja teiden lisäksi hyötyjätteiden kuljetusalueeseen kuuluvat näiden taajamien väliset keskeiset tieyhteydet.

28.11.2019

Omakotitalojen ja paritalojen sekä vapaa-ajan asuntojen on mahdollista liittyä kiinteistöittäiseen keräykseen sijoittamalla hyötyjätteen keräysastia korkeintaan 10 metrin päähän kuljetusalueen tiestä. Jätehuoltomääräysten 30 §:n mukaan jätteen keräyspaikka tulee sijoittaa kiinteistölle johtavan kulkuyhteyden liittymään niin, että se on korkeintaan 10 metrin päässä jäteauton ajoreitistä. Rivi- ja kerrostalojen sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan rakennusten osalta korkeintaan 10 metrin poikkeamaa sovelletaan ainoastaan haja-asutusalueella, taajamien välisten reittien varrella.

Hyötyjätteiden kuljetusalueeseen on otettu mukaan myös sijainniltaan keskeiset haja-asutusalueen peruskoulut, vaikka poikkeamamatka kuljetusalueeseen kuuluvasta tiestä olisi yli 10 metriä. Hyötyjätteiden lajittelun ja erilliskeräyksen mahdollistaminen kouluille on tärkeää ympäristökasvatuksen vuoksi. Useiden kilometrien päässä kuljetusalueen tiestä sijaitsevat koulut eivät ole mukana alueessa, mutta jäteyhtiö räättälöi palvelut näiden koulujen osalta niin, että myös hyötyjätteiden keräys mahdollistetaan. Lisäksi hyötyjätteiden erilliskeräys voidaan tarjota sellaisille kuljetusalueen ulkopuolisille kiinteistöille, joilla syntyvä hyötyjätteiden määrä on huomattava ja poikkeama kuljetusalueesta on kohtuullinen jätemäärään nähden.

Hyötyjätteiden kuljetukset järjestetään kiinteistöittäisellä kuljetusalueella vähintään seuraavasti: biojäteastioiden tyhjennyspalvelu tarjotaan kesäaikaan viikoittain ja talviaikaan kahden viikon välein, kartonki- ja muovipakkausastioiden tyhjennykset kahden viikon välein ympäri vuoden ja lasipakkaus- ja metalliastioiden tyhjennykset neljän viikon välein ympäri vuoden.

Aluerajauksen ulkopuolella sijaitsevilta kiinteistöiltä kartonki-, muovi- ja lasipakkaukset sekä metalli toimitetaan ekopisteisiin ja biojäte voidaan käsitellä kiinteistöllä kompostoimalla. Ekopisteitä on pyritty järjestämään päivittäispalvelujen sekä luontaisten kulkureittien yhteyteen, jolloin haja-asutusalueiden pientalojen hyötyjätteet on mahdollista kuljettaa keräyspisteelle muun asioinnin yhteydessä ylimääräisten päästöjen välttämiseksi.

Aiemmin hyötyjätteiden kiinteistöittäiseen keräykseen liittyminen on mahdollistettu joissakin yksittäistapauksissa laajemmin myös taajamien ulkopuolella ja taajamien välisillä ajoreiteillä eivätkä kaikki kohteet sisälly nyt määriteltyyn kuljetusalueenokseen. Niitä asiakkaita, joiden osalta hyötyjätteiden kiinteistöittäinen keräys päättyy kuljetusalueerajauksen voimaantultua, tullaan lähestymään kirjeitse ja ohjeistamaan pakkausjätteiden ekopistekeräykseen sekä biojätteen kompostointiin.

Kuljetusalueeseen tehtävät muutokset

Hyötyjätteiden kuljetusalueen määrittelyn jälkeen tullaan seuraamaan, miten paljon alueen ulkopuolella olisi kiinnostusta ja tarvetta liittymiselle hyötyjätteiden erilliskeräykseen. Aluetta ja siltä poikkeamisen periaatteita tarkistetaan tämän pohjalta tarpeen mukaan, jos muutokset ovat ympäristön ja kustannusten kannalta perusteltuja. Kuljetusalueeseen tehdään muutoksia myös silloin, jos jätelainsäädännössä tullaan edellyttämään hyötyjätteiden laajempaa erilliskeräystä.

Yksittäiset vähäiset muutokset hyötyjätteiden kuljetusalueeseen voidaan tehdä toimintasäännön mukaisesti palvelupäällikön päätöksellä, muista muutoksista päättää jätelautakunta. Mikäli tulevaisuudessa kiinteistöittäistä jätteenkeräystä tullaan tar-

28.11.2019

joamaan myös muille kuin tällä hetkellä erilliskerättäville hyötyjätteille, ratkaistaan kiinteistöittäinen kuljetusalue näiden jätejakeiden osalta jätelautakunnassa erikseen.

Vaikutusten arviointi

Hyötyjätteiden kiinteistöittäisen jätteenkuljetusalueen määrittelyn ympäristövaikutukset ovat positiiviset, koska rajauksen tavoitteena on hyötyjätteiden keräys tehokkaasti ilman suurta ympäristökuormitusta. Pitkät poikkeamat harvaan asutuilla alueilla vähenevät, kun keräys keskittyy taajamiin ja niiden välisiin tieyhteyksiin.

Kuljetusalueerajaus parantaa ja yhdenmukaistaa asiakasneuvontaa. Kiinteistön haltijat saavat helposti tiedon siitä, millä alueilla hyötyjätteiden erilliskeräykseen liittyminen on mahdollista, mikä voi kannustaa liittymään keräykseen. Ne kiinteistön haltijat, joiden kiinteistö sijaitsee kuljetusalueen ulkopuolella ja joille hyötyjätteiden erilliskeräykseen liittyminen ei ole mahdollista, voivat kokea asian negatiivisena.

Hyötyjätteiden kiinteistöittäinen kuljetusalue otetaan huomioon kuljetusten kilpailutuksissa, joten määrittely tulee selkeyttämään kilpailutuksia. Lisäksi aluerajaus omalla karttatasonaan helpottaa jätteenkuljetusten suorittamista.

Esitys

Jätelautakunta asettaa luonnoksen hyötyjätteiden (biojäte, metalli, lasipakkaukset, kartonkipakkaukset, muovipakkaukset) kiinteistöittäiseksi jätteenkuljetusalueeksi yleisesti nähtävillä. Karttaluonnos on nähtävillä verkkosivuilla <http://karttapalvelu.kuopio.fi/link/ok2Xv>

Lautakunta varaa kuntalaisille ja niille, joiden oloihin päätöksenteolla on huomattava vaikutus, mahdollisuuden esittää mielipiteensä asiasta. Lisäksi jätelautakunta varaa toimialueen ely-keskuksille, kunnille ja kuntien ympäristösuojeluviranomaiselle tilaisuuden lausunnon antamiseen luonnoksesta.

Hyötyjätteiden kuljetusalueeseen liitettäväksi esitetyiltä yksityisteiltä pyydetään suostumukset alueeseen liittämiseksi.

Hyötyjätteiden kiinteistöittäisen jätteenkuljetusalueen luonnos sekä kuulutus asian vireillä olosta ja vaikuttamismahdollisuuksista pidetään nähtävillä jätelautakunnan internet-sivuilla 5.12.2019 – 2.1.2020. Asiasta ilmoitetaan kuulutuksella, joka julkaistaan kuntien ilmoituslehdissä viikolla 49.

Nähtävillä olon ja kuulemisen jälkeen hyötyjätteiden kiinteistöittäiseen kuljetusalueeseen tehdään tarvittaessa muutoksia. Tämän jälkeen asia tuodaan jätelautakunnalle päätettäväksi.

Liitteet

- 1 7713/2019 Luonnos hyötyjätteiden kuljetusalueeksi
- 2 7713/2019 Hyötyjätteiden kuljetusalueeseen liitettäväksi esitetyt yksityistiet

Valmistelija
Hanna Kisonen
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5667

28.11.2019

19 §

Päätösehdotus

Palvelupäällikkö Saija Pöntinen

Lautakunta hyväksyy palvelupäällikön esityksen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Merkitään, että Hanna Kisonen poistui tämän asiakohdan käsittelyn jälkeen klo 15.30.

